

Základná škola, Jilemnického ulica 204/11, Dunajská Streda

Smernica č. 9

FINANČNÁ GRAMOTNOSŤ

Vypracoval	Mgr. Vladimír Jančovič	
Schválil	PaedDr. Peter Gajdoš	
Vydanie	prvé	
Platnosť od	01.01.2022	
Účinnosť od	01.01.2022	

Článok 1 Úvodné ustanovenia

Finančná gramotnosť na Základnej škole, Jilemnického ulica 204/11, Dunajská Streda bola rozpracovaná podľa *Národného štandardu finančnej gramotnosti* (verzia 1.2) Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky dňa 9. marca 2017 pod číslom 2017-1053/10961:12-10E0 s účinnosťou od 1. septembra 2017 začínajúc prvým ročníkom.

Finančná gramotnosť vychádza z verzie Národného štandardu finančnej gramotnosti:

- Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.0, platný od 1.9.2009,
- Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.1, platný od 1.9.2014,
- Národný štandard finančnej gramotnosti verzia 1.2, platný od 1.9.2017 (ďalej len „NŠFG“).

NŠFG vymedzuje poznatky, zručností a skúseností v oblasti finančného vzdelávania a manažmentu osobných financií, z ktorého vyplýva, že absolvent základnej školy by mal byť schopný:

- poznať základné pravidlá financií,
- plniť svoje finančné záväzky,
- zveľaďovať a chrániť svoj aj zverený majetok,
- porozumieť a orientovať sa v zabezpečovaní základných ľudských a ekonomických potrieb jednotlivca a rodiny,
- porozumieť základným pojmom v jednotlivých témach,
- spoznať finančný trh (Národná banka Slovenska, komerčné banky, poisťovne, a finančné inštitúcie).

Článok 2 Kompetencie

Finančná gramotnosť (ďalej len „FG“) popisuje minimálne nároky na finančné, ekonomické a právne vzdelávanie žiakov prostredníctvom osvojených kompetencií. Kompetencie v oblasti finančnej gramotnosti sa postupne zameriavajú od najnižšej úrovne až do momentu absolvovania základnej školy. Dôraz sa kladie na praktické využitie poznatkov a prepojenie s realitou, nielen na nadobudnutie teoretických vedomostí. Predpokladá sa, že žiak bude ovládať pojmy vyskytujúce sa v jednotlivých témach. Toto ovládanie znamená, že žiak – rozumie zadaniam úloh, v ktorých sa tieto pojmy vyskytujú, vie ich správne použiť pri formuláciách svojich odpovedí, vie dôležité pojmy stručne opísať (definovať).

FG je usporiadaná do šiestich tém:

- Finančná zodpovednosť spotrebiteľov;
- Plánovanie, príjem a práca;
- Rozhodovanie a hospodárenie spotrebiteľov;
- Úver a dlh;

- Sporenie a investovanie,
- Riadenie rizika a poistenie.

Poradie tém nie je určené, určuje ho škola v rámci implementácie do svojho školského vzdelávacieho programu. Jednotlivé témy sú rozpísané do čiastkových kompetencií. Tieto čiastkové kompetencie sú popísané na úrovniach, pričom na týchto úrovniach sú opísané poznatky, zručnosti a skúsenosti, ktoré by mali byť žiaci schopní preukázať.

Článok 3

Spôsob realizácie

Realizácia na základe metodiky NŠFG má obsahovať prvky výchovy a vzdelávania podľa moderných európskych trendov s možnosťou využitia digitálneho edukačného obsahu. Pri sprostredkovaní informácií k daným témam, ktoré sú rozpracované do kompetencií, je potrebné zachovať vzťah k základnému rámcu finančnej gramotnosti ako celospoločenskej osvety a tieto riešiť vo vzťahu:

- k fungovaniu jednotlivca, domácností a podnikov v ekonomickej oblasti, k pochopeniu otázky bohatstva a chudoby,
- k hodnotovej orientácii k peniazom,
- k modelom zabezpečenia jednotlivca a domácností peniazmi s uvedením príkladov extrémov,
- k osobným a rodinným modelom zabezpečenia životných potrieb,
- ku vzdelávaniu angažovaných a zodpovedných občanov,
- k zvýšeniu tvorivosti a inovácií v existujúcich organizáciách,
- k rozvoju vedomostí a ambícií založiť podniky a nové pracovné miesta,
- k vytvoreniu udržateľného rastu a kultúrneho, sociálneho a ekonomického rozvoja,
- k poskytnutiu príležitostí a nástrojov pre jednotlivcov utvárať svoj vlastný život.

Každá revidovaná a aktualizovaná verzia NŠFG poskytuje návrh programu a hodnotiaci rámec určený učiteľom a tvorcom školských vzdelávacích programov.

Medzi praktické spôsoby použitia tém a očakávaní tohto štandardu patria:

- vymedzenie problematiky a rozsahu informácií, ktorým by žiaci porozumeli a vedeli ich prakticky využívať,
- usmernenia pre tvorbu a hodnotenie publikačných vzdelávacích materiálov,
- rámec pre tvorbu školských vzdelávacích programov, programov kontinuálneho a celoživotného vzdelávania,
- pomôcka pri tvorbe učebníc a metodických materiálov pre jednotlivé vekové kategórie.

Pedagogickí zamestnanci zaradia jednotlivé kapitoly a témy NŠFG do vzdelávania podľa potrieb žiakov a vzdelávacích podmienok školy. Pedagogickí zamestnanci môžu súčasne

využívať NŠFG na vytvorenie nových tém v rámci učebných osnov všeobecnovzdelávacích a odborných predmetov základných a stredných škôl alebo kurzov finančnej gramotnosti v rámci finančného vzdelávania, digitálny edukačný obsah a ďalšie podporné materiály

Článok 4

Témy

4.1 Prvá úroveň: Primárne vzdelávanie

4.1.1 Finančná zodpovednosť spotrebiteľov

Celková kompetencia

Používanie spoľahlivých informácií a uplatňovanie rozhodovacích procesov v osobných financiách.

a) Čiastková kompetencia 1

Určiť rôzne spôsoby komunikácie o finančných záležitostiach.

Očakávania, že žiak je schopný: Uviesť jednoduché príklady, ako sa môžu osobné informácie/údaje dostať k nepovolaným osobám. Opísať možné dôsledky prezradenia vybraných osobných informácií.

b) Čiastková kompetencia 2

Stručne zhrnúť hlavné princípy ochrany spotrebiteľov.

Očakávania, že žiak je schopný: Uviesť príklady možností na vrátenie výrobkov v rôznych typoch obchodov (napr. elektronické, kamenné). Jednoducho opísať základné práva spotrebiteľov.

c) Čiastková kompetencia 3

Posúdiť význam boja proti korupcii, podvodom, ochrany proti praniu špinavých peňazí.

Očakávania, že žiak je schopný: Navrhnuť spôsoby riešenia finančných situácií, v ktorých sa stretne s klamstvom, podvodom, nečestným správaním.

4.1.2 Plánovanie, príjem a práca

Celková kompetencia

Vyhodnotenie vzťahu práce a osobného príjmu Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie toku peňazí.

a) Čiastková kompetencia 1

Identifikovať zdroje osobných príjmov

Očakávania, že žiak je schopný: Opísať, čo sú osobné príjmy človeka.

b) Čiastková kompetencia 2

Vypracovať finančný plán

Očakávania, že žiak je schopný: Roztriediť príjmy do domácnosti a výdavky na domácnosť.

4.1.3 Rozhodovanie a hospodárenie spotrebiteľov

Celková kompetencia

Porozumenie a orientovanie sa v zabezpečovaní životných potrieb jednotlivca a rodiny.

a) Čiastková kompetencia 1

Poznať a zosúladiť osobné, rodinné, spoločenské potreby.

Očakávania, že žiak je schopný: Pomenovať osobné, rodinné a spoločenské potreby.

Vysvetliť vzťah ľudská práca – peniaze. Vymedziť situácie, kedy si človek predmety nakupuje a kedy si ich požičiava.

b) Čiastková kompetencia 2

Prijímať finančné rozhodnutia so zvažovaním alternatív a ich dôsledkov.

Očakávania, že žiak je schopný: Zoradiť osobné želania/potreby podľa ich dôležitosti. Stanoviť si merateľné krátkodobé finančné ciele.

c) Čiastková kompetencia 3

Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom rozhodovaní o nákupe.

Očakávania, že žiak je schopný: Porovnať ceny rovnakého alebo podobného výrobku a/alebo služby v dvoch rôznych obchodoch. Uplatniť zodpovedné rozhodovanie pri nákupe, primerane veku.

d) Čiastková kompetencia 4

Opísať používanie rôznych metód platenia.

Očakávania, že žiak je schopný: Opísať, za čo všetko sa v domácnosti platí. Vysvetliť používanie peňazí v bežných situáciách (hotovostná a bezhotovostná forma peňazí).

4.1.4 Úver a dlh

Celková kompetencia

Udržanie výhodnosti, požičiavanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu.

a) Čiastková kompetencia 1

Identifikovať riziká, prínosy a náklady jednotlivých typov úverov.

Očakávaná, že žiak je schopný: Zdôvodniť voľbu nákupu tovaru alebo služby alebo požičania si predmetu.

b) Čiastková kompetencia 2

Mať základné informácie o jednotlivých druhoch úverov poskytovaných spotrebiteľom.

Očakávaná, že žiak je schopný: Vysvetliť, že peniaze sa dajú požičať vo finančných inštitúciách.

c) Čiastková kompetencia 3

Zhodnotiť možnosti, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením (predlžením) alebo ako ich zvládnuť.

Očakávaná, že žiak je schopný: Vysvetliť, čo môže nastať pri požičiavaní si cenných predmetov alebo peňazí.

4.1.5 Sporenie a investovanie

Celková kompetencia

Aplikácia rôznych investičných stratégií, ktoré sú v súlade s osobnými cieľmi.

a) Čiastková kompetencia 1

Vysvetliť, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite

Očakávaná, že žiak je schopný: Opísať, ako a prečo človek môže sporiť.

4.1.6 Riadenie rizika a poistenie

Celková kompetencia

Používanie primeraných stratégií riadenia rizík.

a) Čiastková kompetencia 1

Vysvetliť pojem riziko a pojem poistenie.

Očakávaná, že žiak je schopný: Uviesť príklady rizík, ktorým môžu čeliť jednotlivci a domácnosti. Vysvetliť podstatu rizika a jeho typy.

b) Čiastková kompetencia 2

Charakterizovať verejné poistenie a vysvetliť rozdiel medzi verejným a komerčným poistením.

Očakávaná, že žiak je schopný: Vysvetliť, prečo a kedy sa ľudia potrebujú poistiť. Na jednoduchých príkladoch názorne ukázať, ako poistenie funguje.

4.2 Druhá úroveň: Nižšie stredné vzdelanie

4.2.1 Finančná zodpovednosť spotrebiteľov

Celková kompetencia

Používanie spoľahlivých informácií a uplatňovanie rozhodovacích procesov v osobných financiách.

a) Čiastková kompetencia 1

Určiť rôzne spôsoby komunikácie o finančných záležitostiach

Očakávania, že žiak je schopný: Vysvetliť možnosti úniku dôležitých osobných údajov. Zhodnotiť dôsledky zneužitia osobných údajov. Vysvetliť, ako komunikácia o finančne významných záležitostiach môže pomôcť predchádzaniu konfliktom (finančná inštitúcia, klient).

b) Čiastková kompetencia 2

Stručne zhrnúť hlavné princípy ochrany spotrebiteľov

Očakávania, že žiak je schopný: Vyhľadať informácie o právach spotrebiteľov vrátane práva na reklamáciu. Uviesť príklady klamlivých a zavádzajúcich obchodných praktík. Uviesť príklady falšovaných tovarov (tzv. fejkov).

c) Čiastková kompetencia 3

Vysvetliť spôsob regulácie a dohľadu nad finančným trhom

Očakávania, že žiak je schopný: Vysvetliť význam ochrany vkladov v SR. Vysvetliť rozdiel medzi bankovými a nebankovými subjektmi.

d) Čiastková kompetencia 4

Posúdiť význam boja proti korupcii, podvodu, ochrany proti praniu špinavých peňazí.

Očakávania, že žiak je schopný: Identifikovať korupčné správanie. Identifikovať podvodné správanie. Uviesť príklady zneužívania verejných zdrojov.

4.2.2 Plánovanie, príjem a práca

Celková kompetencia

Vyhodnotenie vzťahu práce a osobného príjmu Organizovanie osobných financií a používanie rozpočtu na riadenie toku peňazí.

Čiastková kompetencia 1

Identifikovať zdroje osobných príjmov.

Očakávania, že žiak je schopný: Vysvetliť pojem mzda (hrubá, čistá). Charakterizovať príjem z podnikateľskej činnosti.

Čiastková kompetencia 2

Vypracovať finančný plán.

Očakávania, že žiak je schopný: Vysvetliť prvky osobného rozpočtu (pravidelné a nepravidelné príjmy, výdavky a úspory). Zostaviť rozpočet domácnosti. Zostaviť jednoduchý podnikateľský zámer a rozpočet malého podniku – fyzickej osoby. Charakterizovať typy rozpočtov (vyrovnaný, schodkový, prebytkový) na úrovni rodiny.

Čiastková kompetencia 3

Vysvetliť daňový a odvodový systém.

Očakávania, že žiak je schopný: Uviest' príklady, ako štát využíva príjmy z daní.

Čiastková kompetencia 4

Zhrnúť právne formy podnikania a základné predpisy pre oblasť podnikania.

Očakávania, že žiak je schopný: Vysvetliť podstatu a význam podnikania na príkladoch podnikateľských subjektov v praxi. Navrhnuť vlastný projekt a individuálne aj tímovo pracovať na jeho realizácii.

4.2.3 Rozhodovanie a hospodárenie spotrebiteľov

Celková kompetencia

Porozumenie a orientovanie sa v zabezpečovaní životných potrieb jednotlivca a rodiny.

a) Čiastková kompetencia 1

Poznať a zosúladiť osobné, rodinné, spoločenské potreby.

Očakávania, že žiak je schopný: Vysvetliť, kedy sporiť a kedy si požičovať (rozdiel medzi úsporami a pôžičkou). Vysvetliť na konkrétnych príkladoch funkciu peňazí ako prostriedku na zabezpečenie životných potrieb.

b) Čiastková kompetencia 2

Prijímať finančné rozhodnutia so zvažovaním alternatív a ich dôsledkov.

Očakávania, že žiak je schopný: Zoradiť osobné finančné ciele podľa ich priority. Prijímať finančné rozhodnutia na základe svojich reálnych možností a zhodnotiť ich dôsledky. Opísať základné typy bankových produktov.

c) Čiastková kompetencia 3

Uplatniť spotrebiteľské zručnosti pri zodpovednom rozhodovaní o nákupe.

Očakávania, že žiak je schopný: Opísať spôsob rozhodovania pri sporení a investovaní finančných prostriedkov. Rozlíšiť pozitívne a negatívne vplyvy reklamy na spotrebiteľa.

d) Čiastková kompetencia 4

Opísať používanie rôznych metód platenia.

Očakávania, že žiak je schopný: Opísať moderné spôsoby platenia. Rozlíšiť platobné karty podľa funkcie (debetné, kreditné). Opísať spôsoby platenia v tuzemskej a zahraničnej mene. Porozumieť prepočtu meny (napríklad českých korún na Euro a naopak).

4.2.4 Úver a dlh

Celková kompetencia

Udržanie výhodnosti, požičiavanie za priaznivých podmienok a zvládanie dlhu.

a) Čiastková kompetencia 1

Identifikovať riziká, prínosy a náklady jednotlivých typov úverov

Očakávania, že žiak je schopný: Zhodnotiť výhody a nevýhody využívania úveru vrátane používania kreditnej karty. Aplikovať na príkladoch jednoduché úročenie. Analyzovať možnosti získavania finančných prostriedkov cez bankové a nebankové subjekty a dôvody a riziká nákupov na úver.

b) Čiastková kompetencia 2

Mať základné informácie o jednotlivých druhoch úverov poskytovaných spotrebiteľom.

Očakávania, že žiak je schopný: Uviesť príklady spotrebiteľských úverov a ich poskytovateľov. Vysvetliť systém ochrany spotrebiteľa pri úveroch spotrebiteľom.

c) Čiastková kompetencia 3

Zhodnotiť možnosti, ako sa vyhnúť problémom so zadlžením (predĺžením) alebo ako ich zvládnuť.

Očakávania, že žiak je schopný: Uviesť príklady legálnych a nelegálnych postupov pri vymáhaní dlhov. Zhodnotiť význam úverovej histórie a budovanie pozitívnej úverovej histórie.

4.2.5 Sporenie a investovanie

Celková kompetencia

Aplikácia rôznych investičných stratégií, ktoré sú v súlade s osobnými cieľmi.

a) Čiastková kompetencia 1

Vysvetliť, ako sporenie prispieva k finančnej prosperite.

Očakávania, že žiak je schopný: Vysvetliť hodnotu a význam „núdzového fondu“. Opísať pozitívne a negatívne stránky sporenia na krátkodobé, strednodobé a dlhodobé ciele.

b) Čiastková kompetencia 2

Zhodnotiť investičné alternatívy.

Očakávania, že žiak je schopný: Uviesť príklad investície, ktorá umožňuje rýchly a jednoduchý prístup k finančným prostriedkom. Uviesť možnosti využitia voľných finančných prostriedkov (sporenie, produkty so štátnym príspevkom, nehnuteľnosti). Zdôvodniť výber zvoleného produktu pre investovanie voľných finančných prostriedkov.

3.2.6 Riadenie rizika a poistenie

Celková kompetencia

Používanie primeraných stratégií riadenia rizík.

a) Čiastková kompetencia 1

Vysvetliť pojem riziko a pojem poistenie.

Očakávania, že žiak je schopný: Opísať spôsoby, akými sa dajú znížiť rôzne druhy rizík alebo ako sa im dá úplne vyhnúť. Vysvetliť podstatu a význam poistenia. Uviesť základné druhy poistenia (životné a neživotné).

b) Čiastková kompetencia 2

Charakterizovať verejné poistenie a vysvetliť rozdiel medzi verejným a komerčným poistením.

Očakávania, že žiak je schopný: Vysvetliť základný účel verejného poistenia. Charakterizovať zdravotné poistenie, sociálne poistenie a v rámci neho predovšetkým nemocenské poistenie, dôchodkové poistenie, úrazové poistenie a poistenie v nezamestnanosti.

c) Čiastková kompetencia 3

Charakterizovať komerčné poistenie.

Očakávania, že žiak je schopný: Rozoznať hlavné typy poistenia motorových vozidiel. Vysvetliť rozdiel medzi poistením nehnuteľnosti (bytu, resp. domu) a poistením domácnosti (zariadenia).

Článok 5

Zpracovanie a aplikácia tém finančnej gramotnosti do školských vzdelávacích programov

1. Prvý stupeň základnej školy

Výchovno-vzdelávací proces na prvom stupni základnej školy je spravidla realizovaný jedným vyučujúcim. Implementácia finančnej gramotnosti je preto jednoduchšia, je možné realizovať blokové vyučovanie i samostatné aktivity v rámci učebných predmetov.

Ako pomôcka je uvedená možnosť zapracovania v predmetoch, prípadne v ktorom ročníku a téme je možné realizovať finančné vzdelávanie, pomôcku však netreba chápať ako nemenný

zoznam. Tvorivý učiteľ nájde priestor aj v iných učebných predmetoch, témach a využije aktuálne situácie.

Finančné vzdelávanie na primeranej úrovni je možné realizovať od začiatku povinnej školskej dochádzky, teda už v prvom ročníku základnej školy. Väčší zmysel však nadobúda od tretieho ročníka základnej školy.

Predmety, do ktorých je možné finančnú gramotnosť priamo začleniť:

1. ročník

Matematika – Sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 20.

Etická výchova – Postoje a zručnosti v medziľudských vzťahoch (chrániť si veci svoje i iných).

2. ročník

Slovenský jazyk a literatúra – prosba – želanie, tvorba otázok – žiadosť o informáciu, rozhovor.

Matematika – sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 100.

Vlastiveda – rodina, obec.

Prírodoveda – zdroje vody.

Etická výchova – Iniciatíva vo vzťahu k iným (riešenie problémov – navádzanie na klamstvo, podvádzanie, kradnutie, ohováranie, ...).

3. ročník

Slovenský jazyk a literatúra – reklama, diskusia – názor, vyjadrenie vlastnej túžby, inzerát, porekadlo, príslovie, ľudové rozprávky.

Matematika – sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 10 000, riešenie aplikačných úloh a úloh rozvíjajúcich špecifické matematické myslenie.

Prírodoveda – dôsledky znečistenia rôznych vodných zdrojov.

Vlastiveda – Slovensko.

Výtvarná výchova – reliéf (mince).

Etická výchova – postoje a spôsobilosti medziľudských vzťahov, riešenie konfliktov – výchova k zmierlivosti, pomoc, darovanie, delenie sa.

4. ročník

Slovenský jazyk a literatúra – diskusia, názor.

Matematika – násobenie a delenie v obore násobilky, sčítanie a odčítanie prirodzených čísel v obore do 10 000, riešenie aplikačných úloh a úloh rozvíjajúcich špecifické matematické myslenie.

Prírodoveda – zdroje elektrickej energie, význam elektrickej energie pre človeka.

Pracovné vyučovanie – papier a kartón, elektrický obvod, zdroje elektrickej energie.

Výtvarná výchova – podnety rôznych oblastí poznávania sveta.

Etická výchova – reálne a zobrazené vzory, rozvoj tvorivosti a iniciatívy.

Informatická výchova – informácie okolo nás (prezentovanie výsledkov vlastnej práce), komunikácia prostredníctvom IKT (ochrana osobných údajov, vyhľadávanie informácií).

2. Školský klub detí

Finančné vzdelávanie je možné realizovať aj v rámci školského klubu detí spoločenskovednej oblasti.

3. Druhý stupeň základnej školy

Na druhom stupni základnej školy by žiaci mali mať viac skúseností so situáciami, v ktorých bolo potrebné uplatniť finančnú gramotnosť. Je možné využívať túto skúsenosť a nadväzovať na ňu. Vzhľadom na predmetové zameranie učiteľov je nutná ich väčšia súčinnosť. Je vhodné nájsť spoločné témy a na nich ukázať komplexnosť finančnej gramotnosti.

Ťažisko finančného vzdelávania je v tomto prípade v trojici učebných predmetov – občianskej náuke, matematike a etickej výchove. Treba však pripomenúť, že i menej skúsený učiteľ určite odhalí príležitosť aj v iných učebných predmetoch, prípadne v maximálnej miere využije aktuálne dianie v spoločnosti.

Finančné vzdelávanie na druhom stupni základnej školy plynulo nadväzuje na finančné vzdelávanie na prvom stupni základnej školy.

Predmety, do ktorých je možné finančnú gramotnosť priamo začleniť:

Slovenský jazyk a literatúra

- Diskusia – argument, diskusný príspevok
- E-mail
- Plagát, inzerát, reklama
- Polemika
- Úradný list – objednávka, reklamácia, sťažnosť, žiadosť
- Vlastný názor
- Poštový peňažný poukaz

Matematika

- Násobenie a delenie prirodzených čísel v obore do 10 000
- Počtové výkony s prirodzenými číslami
- Riešenie aplikačných úloh a úloh rozvíjajúcich špecifické matematické myslenie
- Počtové výkony s desatinnými číslami

- Percentá (vrátane jednoduchého úročenia)
- Počtové výkony s celými číslami
- Pravdepodobnosť, štatistika
- Riešenie lineárnych rovníc a nerovníc
- Grafické znázorňovanie závislostí
- Štatistika

Informatika

- Informácie okolo nás – vytvorenie plagátu, prezentácie
- Komunikácia prostredníctvom IKT – vyhľadávanie informácií
- Informačná spoločnosť – počítačová kriminalita, legálnosť programov, autorské práva

Fyzika

- Iné zdroje energie

Geografia

- Austrália
- Amerika
- Afrika
- Ázia
- Slovensko

V každom regióne sa môžete zamerať na bohatstvo a chudobu, rozdiely medzi regiónmi, environmentálne problémy.

Občianska náuka

- Moja škola
- Štát a právo
- Trestné právo
- Ekonomický život v spoločnosti (vrátane rozširujúceho učiva)

Etická výchova

- Ekonomické hodnoty a etika
- Pozitívne vzory správania v histórii a v literatúre
- Pozitívne vzory v každodennom živote
- Masmediálne vplyvy
- Dobré meno a pravda ako etické hodnoty
- Etické aspekty vzťahu k vlastnej rodine
- Vzťah k chorým, starým, postihnutým ľuďom

Chémia

- Zdravie

- Cukry
- Tuky
- Bielkoviny
- Zdravý štýl
- Vitamíny
- Ochrana životného prostredia

Výtvarná výchova

- Plagát
- Reliéf
- Reklama
- Logo

Dejepis

- Peniaze v histórii ľudstva
- Obchodovanie

FG je možné realizovať a začleniť aj do iných predmetov a do triednických hodín a stretnutí.

Článok 6

Metódy a formy práce

Vyučovanie finančnej gramotnosti má svoje špecifiká a odlišnosti. Práve preto tu môžeme uplatňovať najrôznejšie inovatívne metódy vyučovania, ktoré ocenia nielen žiaci, ale i učitelia. Metódy sami osebe sú použiteľné i pre iné predmety. Je potrebné však počítať s tým, že vyžadujú dlhšiu a väčšiu prípravu. Niektoré dokonca vyžadujú skúsenosti a umenie improvizácie.

Odmenou za prácu navyše však bude väčšia radosť z učenia, jednoduchšie zapamätávanie si, zvýšená interaktivita na hodinách a praktické precvičenie preberaného učiva.

Pre metódy vyučovania by malo vo všeobecnosti platiť:

- **Názornosť**. Poskytované informácie by mali byť názorné, dobre viditeľné a mali by sa opierať o vedomosti žiakov. To platí pre písanie na tabuľu, pre vytváranie prezentácií, výučbových schém a podobne.
- **Jednoduchosť**. Jednotlivé témy by mali nadväzovať na znalosti, resp. skúsenosti žiakov. Pojmy používané vo vyučovaní by mali žiaci poznať a mali by rozumieť ich významu.
- **Aktivita žiakov**. Žiaci by mali na hodinách sami aktívne vystupovať, skúšať si uvádzané situácie, diskutovať a podobne.
- **Tempo hodiny**. Hodina by mala byť dynamická, ale s ohľadom na porozumenie preberaných súvislostí. To platí ako pre celú triedu, tak i pre jednotlivcov.

- **Zmysluplnosť**. Žiaci by mali vidieť zmysel v tom, čo sa učia. Mali by si uvedomovať, prečo je finančná gramotnosť dôležitá.
- **Využitelnosť**. Využitelnosť sa týka najmä informácií, ktoré žiaci v rámci finančnej gramotnosti získavajú. Tieto informácie by mali byť prakticky využiteľné, čo súčasne vedie k lepšiemu zapamätaniu.
- **Dôležitosť**. Nie všetky informácie sú pre žiakov dôležité. Preto by sa mali naučiť rozpoznávať, ktoré informácie by si vo vlastnom záujme mali osvojiť.

Finančné vzdelávanie je orientované na rozvíjanie zručností pre uplatnenie v živote, a preto by malo byť s každodenným životom úzko previazané. Je vhodné pripraviť také aktivity, ktoré umožňujú relatívne autentický zážitok finančnej situácie a ktoré vedú k osvojeniu stratégií zodpovedného rozhodovania.

Heuristická metóda je často charakterizovaná ako metóda učenia objavovaním. Žiakom sa nepredkladajú hotové fakty alebo výsledky, ale sú podnecovaní, aby sami hľadali riešenia. *Situačné metódy* majú veľmi blízko k životnej realite. Ich podstatou je riešenie istej problémovej situácie, ktorá je zrkadlom skutočnej udalosti. Dôležitá je podpora žiackeho objavovania a samostatného riešenia problémových situácií.

- Dávať žiakom kreatívne problémové otázky a úlohy, ktoré sa ich bezprostredne dotýkajú. Napr. Porovnať tri ponuky telefónnych programov vhodných pre žiakov. Vybrať najvýhodnejšiu ponuku a svoj výber zdôvodniť.
- Nepredkladať žiakom k osvojeniu hotové riešenia, podporovať aktívne objavovanie efektívnych stratégií. Napr. Žiakom predložiť nevyrovnaný rodinný rozpočet. Úlohou je nájsť problém a predložiť niekoľko možností riešenia.
- Viest' žiakov k poznaniu, že každý problém má viacero možných riešení, ktoré sú ovplyvnené okolnosťami konkrétnej situácie, napr. finančnou situáciou celej rodiny, zamestnaním.
- Zamerať sa na finančné situácie spojené s chodom domácnosti, napr. rodinný rozpočet, plánovanie dovolenky, plánovanie štúdia detí, poistenie auta.
- Pracovať s príkladmi, ktoré sú blízke bežnému životu žiakov.
- Presunúť vyučovanie zo školských lavíc do reálneho prostredia, napr. do banky, do zmenárne, do obchodu, kde je možné porovnávať ceny rôznych balení výrobkov alebo výhodnosť nákupu, príp. marketingové triky.
- Predkladať žiakom také problémy, ktoré vyžadujú uplatnenie vedomostí, zručností a schopností z viacerých predmetov. V reálnom živote sa tiež veci nedejú izolovane, napr. nakupovanie nie je len o matematike, ale premietajú sa doň aj psychologické, sociálne a právne aspekty.
- Pokúsiť sa v rámci nejakej aktivity alebo projektu integrovať vzdelávací obsah niekoľkých predmetov. Vyučovať finančnú gramotnosť prostredníctvom IKT.
- Využívať vo výučbe počítače, mobilné telefóny, interaktívne tabule, tablety.
- Neobmedzovať sa na individuálnu prácu, IKT je možné efektívne využívať i pri skupinovej práci. Viest' žiakov k využívaniu on-line finančných kalkulačiek.

- Zoznámiť žiakov s možnosťami i rizikami on-line finančných kalkulačiek.
- Pripraviť pre žiakov úlohy, pri ktorých musia využiť on-line finančné kalkulačky (napr. prepočet kurzu pri výmene peňazí, výpočet výšky čistej mzdy, výpočet výšky splátky pri úvere).
- Skúsiť so žiakmi porovnávať spracovanie úlohy a jej výsledky pomocou tradičných výpočtov a prostredníctvom on-line finančných kalkulačiek.

Organizačná štruktúra projektového vyučovania:

- Úvodná motivácia, pri ktorej sú stanovené základné otázky, vymedzené ciele a úlohy projektu, dohodnuté pravidlá a pod.
- Práca v skupinách, kedy dochádza k vyhľadávaniu informácií.
- Prezentácia projektu – sú prezentované závery, porovnávané výsledky projektov a hľadané súvislosti.
- Hodnotenie projektu, jeho jednotlivých častí a sebareflexia v rámci projektu.

Inscenačné metódy založené na simulácii a hraní rolí sú jednou z možností, ako žiakov vtiahnuť do finančnej problematiky. Je možné tak rozvíjať finančné stratégie, ale zároveň nepracovať s citlivými údajmi. Inscenačné metódy sú vhodné aj pre nácvik asertívnej komunikácie. Na dosiahnutie týchto cieľov však nestačí predložiť zaujímavú tému a nechať skupinu, aby ju neorganizovane riešila. Je potrebné stanoviť pravidlá diskusie a kontrolovať ich dodržiavanie. Odporúčame do vyučovania zaradiť ďalšie metódy.

Didaktické hry

Predstavujú ďalšiu možnosť, ako v praxi realizovať alebo spestriť finančné vzdelávanie. Medzi didaktické hry môžeme zaradiť aj klasické skupinové hry alebo strategické hry, ktoré sú spracované ako doskové hry, prípadne počítačové aplikácie. Môžu plniť funkciu motivačnú i upevňovaciu. Prostredníctvom didaktických hier je možné so žiakmi riešiť aj zložité učebné problémy. Zbierať skúsenosti s hraním didaktických hier.

- Čerpať námety z odborných publikácií.
- Získať osobnú skúsenosť s hraním týchto hier. Vyskúšať didaktické hry na vyučovaní.
- Vyskúšať hru napr. Platí, platí,..., Pravda a lož, Deľba práce, Hra na poisťovňu, Staroveké a stredoveké trhovisko, Behavé učenie, Hospodárenie v rodine, Trh s jablkami, PixWords.
- Využívať rôzne dostupné aplikácie s finančnou tematikou. Praktickou doplnujúcou súčasťou finančného vzdelávania sú rôzne programy a projekty, ktoré ponúkajú organizácie školám.

Článok 6

Záver

Na pomoc pedagógom, žiakom pri identifikácii príslušných vzdelávacích materiálov je dostupný portál digitálneho edukačného obsahu MŠVVaŠ SR a rôzne stránky finančných inštitúcií.